

Landbruksplan for Eidskog kommune

2018 – 2023

Desember 2017

Innholdsfortegnelse:

Innholdsfortegnelse:	2
1. Innledning	3
1.1 Bakgrunn	3
1.2 Formål og mål.....	3
1.3 Organisering og oppgaver.....	4
1.3 Forankring og prosess.....	5
2. Landbruket i Eidskog - nåsituasjon	5
2.1 Jordbruk	7
2.2 Skogbruk	9
2.3 Tilleggsnæringer	12
3. Rammebetingelser og premisser	13
3.3 Nasjonale føringer.....	14
3.4 Regionale føringer.....	14
3.5 Lokale føringer	15
3.6 Miljø	15
4. Satsingsområder	16
4.1 Småskalaproduksjon for lokalmarked.....	16
4.2 Samhandling og fellestiltak	16
4.3 Økt aktivitet i skogbruket (inkl. rekruttering).....	17
4.4 Bioenergi basert på lokale ressurser.....	17
5. Kommunal landbrukspolitik.....	18
5.1 Jordloven	18
5.2 Konesesjonsloven.....	18
5.3 Behandling av saker etter jordlova	18
5.3.1 Deling av landbrukseiendom	19
5.3.2 Driveplikten.....	20
5.3.3 Omdisponering.....	20
5.4 Behandling etter konsesjonsloven	21
5.4.1 Boplikt.....	22
5.4.2 Prisregulering på landbrukseiendommer.....	22
6 Handlingsplan	23

1. Innledning

Norges befolkning øker, samtidig som selvforsyningsgraden synker. Myndighetene har satt som mål å øke matproduksjonen med 20 % innen 2030. For å nå målene om økt matproduksjon er det viktig å sikre tilstrekkelige arealer til produksjon av mat, samtidig som produktiviteten øker. Økt kompetanse og rekruttering vil være nøkkelfaktorer for å nå målet om økt matproduksjon.

Norsk landbruk er politisk regulert og for å sikre legitimitet for ressursoverføringer er landbruket helt avhengig av støtte og legitimitet i befolkningen. Den lokale landbrukspolitikken må utvikles i tråd med statlige- og regionale føringer, befolkningens forventninger og naturens forutsetninger.

1.1 Bakgrunn

Landbruksdepartementet oppfordrer alle kommunene til å utarbeide landbruksplan for å synliggjøre landbrukets interesser, verdier og samfunnsansvar og sette landbruket på dagsorden lokalt.

Landbrukspolitikken består av mål og bruk av virkemidler for å nå målene. Planen er utarbeidet som et lokalt retningsgivende styringsverktøy til bruk i saksbehandling for de forvaltningsområdene der kommunen er landbruksmyndighet.

Eidskog kommunes landbruksplan for perioden 2011 – 2015 ble vedtatt i kommunestyret 28. oktober 2010. Den ble behandlet som en kommunal plan. Det er gått 8 år siden forrige planarbeid, og i den perioden har landbruket vært gjennom til dels store strukturelle endringer og endringer i rammebetingelsene. Lovverket har også gjennomgått endringer som revideringen av landbruksplanen må speile.

Landbruksplanen er en sektorplan/temaplan og gir oversikt over næringens areal- og ressursbruk, gir innsikt i næringsvirksomheten og er viktig for å bidra til å sikre landbrukets interesser og behov.

1.2 Formål og mål

Formålet med revideringen av landbruksplanen er å utforme en landbrukspolitisk plattform for kommunen. Planen skal bidra til økt aktivitet og nye tiltak innen landbruksnæringen.

Kommunen er landbruksmyndighet og har ansvaret for å ivareta landbrukets interesser i et helhetsperspektiv. Landbrukets betydning innen ressursforvaltning, bosetting, verdiskapning og sysselsetting er betydningsfull.

For å ivareta landbrukets betydning og legge til rette for vekts og utvikling, skal landbruksplanen bidra til:

- Bevaring av produksjonsgrunnlaget i et langsiktig perspektiv
- En bærekraftig landbruksproduksjon som gir grunnlag for verdiskaping og sysselsetting
- Opprettholde bosetting og sysselsetting i kommunen
- Sikre miljøkvaliteter, naturressurser og kulturverdier

Virkemiddelbruken er det som setter føringer for ønsket utvikling og satsingsområder. Landbruksplanen i Eidskog skal gjennom at det utarbeides årlige handlingsplaner gi rom for tilpassinger til satsingsområder partene i landbruksoppgjøret og myndighetene setter på dagsorden.

1.3 Organisering og oppgaver

Kommunen er lokalt forvaltningsorgan er derved det nærmeste forvaltningsorganet for landbruks- og matsektoren, og har ansvaret for gjennomføring av landbrukspolitikken på lokalt nivå. Oppgavene er mangfoldige og spenner fra faglig rådgivning og veiledning, forvaltningsansvar i forhold til juridiske og økonomiske virkemidler til mobilisering og tilrettelegging for næringsutvikling både innen tradisjonelt landbruk og nye næringer.

Kommunale lovpålagte oppgaver:

- Behandle saker etter jord-, konsesjons-, odels- og skoglov m.fl.
- Behandle søknader om økonomiske virkemidler over jordbruksavtalen med veilednings- og kontrollansvar.
- Forberede og innstille søknader knyttet til landbruksformål for Innovasjon Norge
- Ivareta nasjonale landbrukspolitiske mål.
- Utøve kontroll innen feltene: tilskudd, miljø, naturmangfold og næringsstrategier
- Delta i utvikling regionale miljøprogram og regionale næringsstrategier.
- Delta i landbruksrelaterte samarbeidsprosjekter.
- Ansvar for skogforvaltning

Både kapasitet og kompetanse er avgjørende for å ha en kommunal landbruksforvaltning som kan behandle lovpålagte oppgaver, bidra til næringsutvikling og veiledning. Den kommunale forvaltningen er viktig for landbruksnæringsens muligheter til å generere økonomisk vekst tilknyttet primærnæringene og for forvaltningen av natur- og kulturarven.

1.3 Forankring og prosess

Kommunestyret vedtok i sak 27/17 den 21.1.2017 planstrategi for 2017 – 2019. I Planstrategi er Landbruksplan inkludert mål og retningslinjer for hjorteviltforvaltning oppført under temaplaner og skal behandles i 2017.

Landbruksplan for perioden 2011 – 2015 er evaluert og oppnådde resultater fra planperioden er dokumentert. Ansvar for ulike deler av planen var fordelt mellom kommunen og Eidskog Næringservice.

Planarbeidet for landbruksplan 2018 – 2023 tar utgangspunkt i forrige landbruksplan gjennom videreføring av satsingsområder der målsettingene ikke er oppfylt tilstrekkelig eller behovet for videre satsing er til stedet.

20. mars ble det avholdt et åpent informasjonsmøte om landbruksplanarbeidet. På møtet ble både plan og prosess presentert, det ble presentert flere forslag til satsingsområder og det ble gjennomført en spørreundersøkelse. Basert på spørreundersøkelsen og tilbakemeldinger er det plukket ut hovedsatsingsområder.

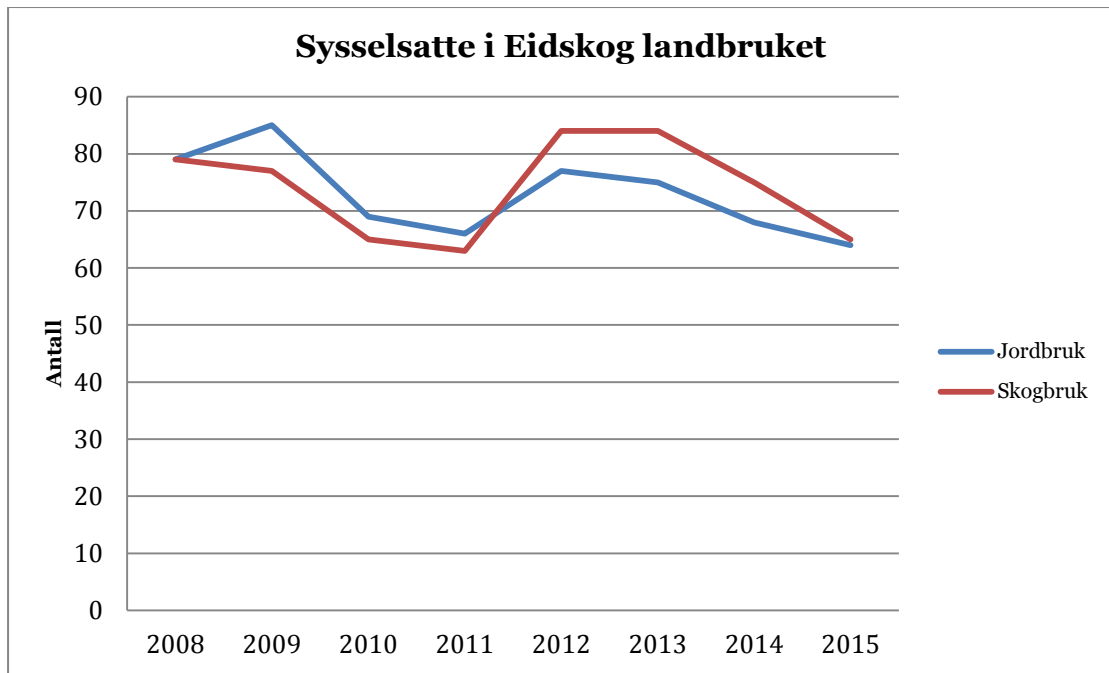
Planarbeidet er presentert for utvalg for plan og samfunn og formannskapet.

2. Landbruket i Eidskog - nåsituasjon

Landbruksnæringen i Norge har i de siste tjue årene gjennomgått store omveltninger, hvor endringer i rammevilkår og høy produktivitetsvekst har endret grunnlaget for landbruksproduksjonen. Krav om effektivitetsøkning og endringer i utstyrsparken medfører at primærproduksjonen samlet sett krever mindre arbeidsinnsats enn tidligere. Redusert arbeidskraftbehov medfører at større deler av inntektsgrunnlaget hentes fra andre næringer i form av tilleggsnæringer eller lønnsinntekter.

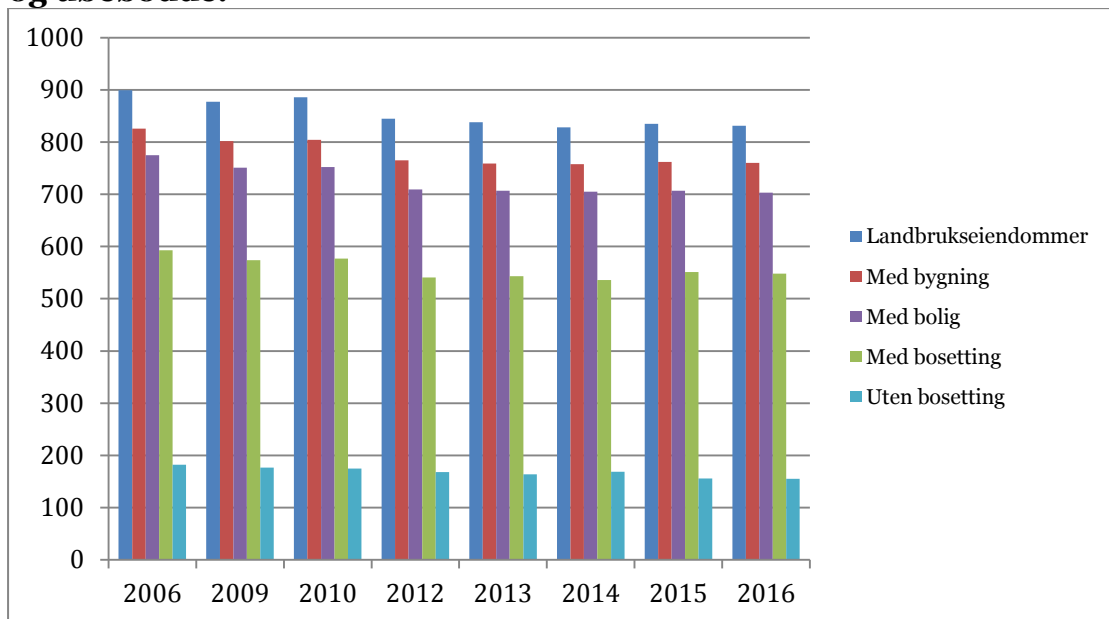
Østlandsforskning har i ØF-rapport 09/2016 tatt for seg «Verdiskapning i landbruk og landbruksbasert virksomhet i Hedmark». Rapporten gir et innblikk i verdiskapningen i Eidskog.

Sysselsetting i landbruksnæringen går noe ned også i Eidskog, og er forventet ut i fra effektivitetsøkning.

(kommuneprofil.no)

Landbrukseiendommer i Eidskog, bygningsmasse, bolig, bebodde og ubebodde.

(kommuneprofilen.no)

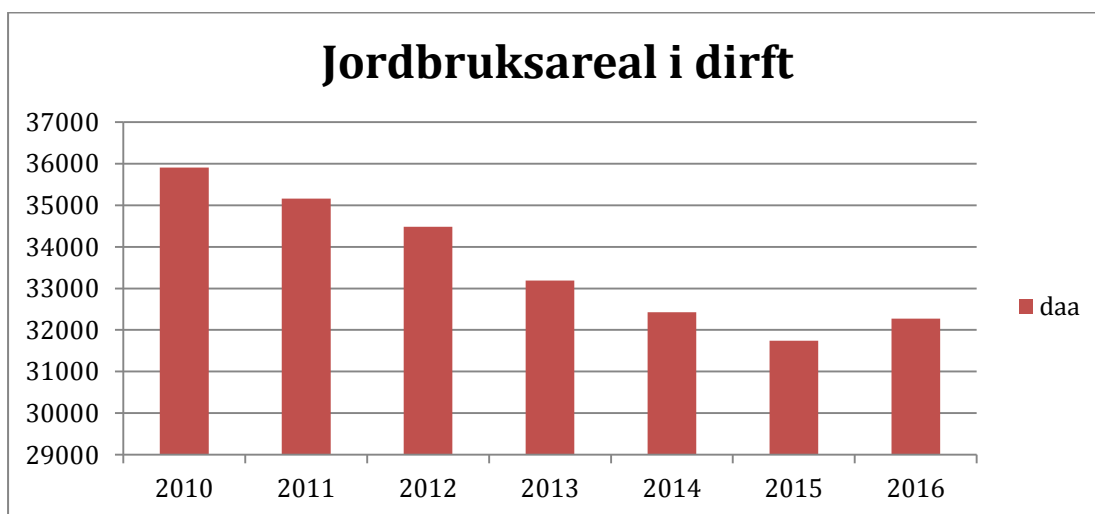
Rovdyr

Rovdyrsituasjonen er krevende, noe en kan lese ut i fra statistikk over antall dyr på beite og fellingstall for elg. Hele Eidskog ligger i forvaltningsområdet for ulv – kalt ulvesonen. Omlag 95 % av ulvens diett består av elg, spesielt kalv.

2.1 Jordbruk

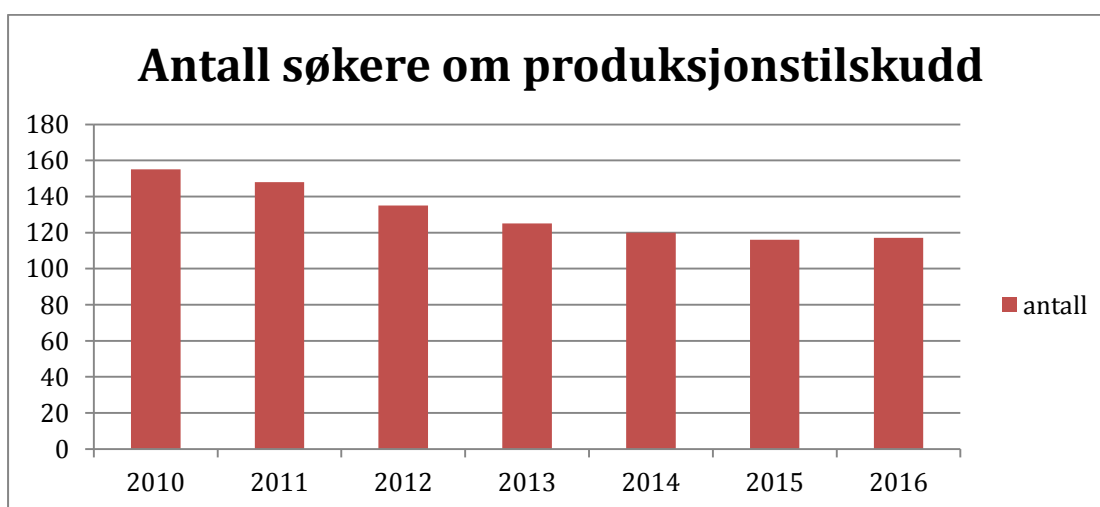
Fra 2000 – 2015 er antall jordbruksbedrifter i Norge redusert fra 68 500 til 41 800. Snittarealet per jordbruksbedrift øker og i 2015 var den på 235 daa, en økning fra 147 daa i 2009.

Kravet til effektivitetsøkning og bruken av virkemidlene har over tid gitt et lavere antall landbruksbedrifter og det har også vært en nedgang i jordbruksareal i drift. Denne trenden finner en også igjen i Eidskoglandbruket. Jordbruksareal i drift har falt fra 35 500 daa i 2010 til 32 500 daa i 2016, en nedgang på 3000 daa – nærmere 10 % av all dyrkamarka.

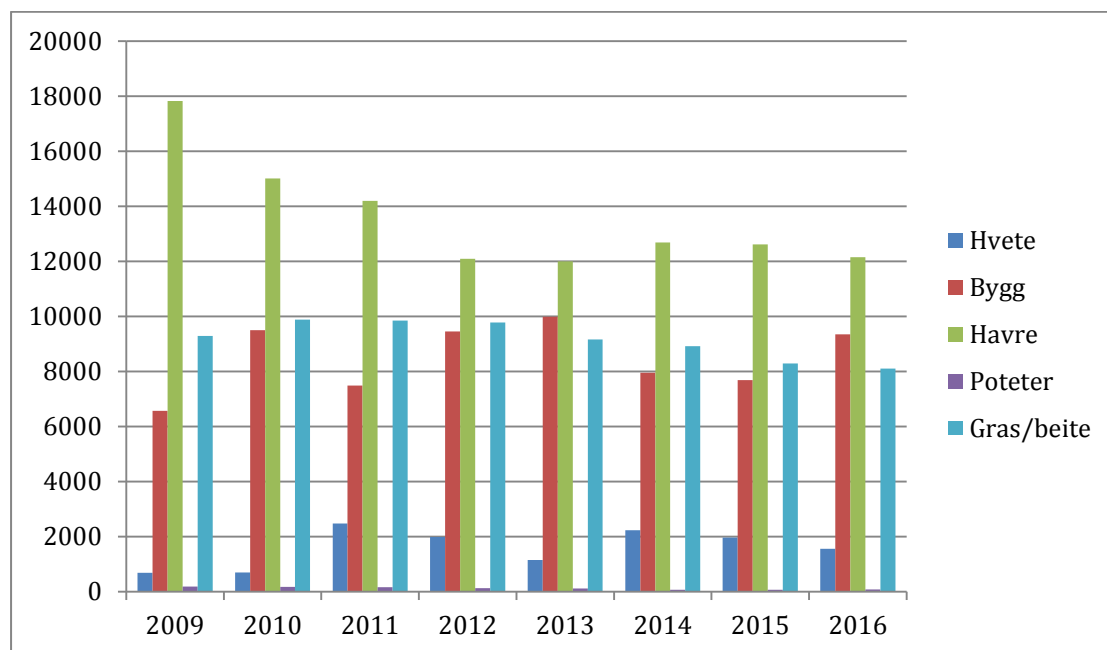
(tall fra slf.dep.no)

Nedgangen i antall søkere av produksjonstilskudd er gått større enn det antall daa fulldyrkamark som er falt ut av produksjon. I 2015 var 155 søkere, mens det i 2016 var 117 – en nedgang på 24,5 %.

(tall fra slf.dep.no)

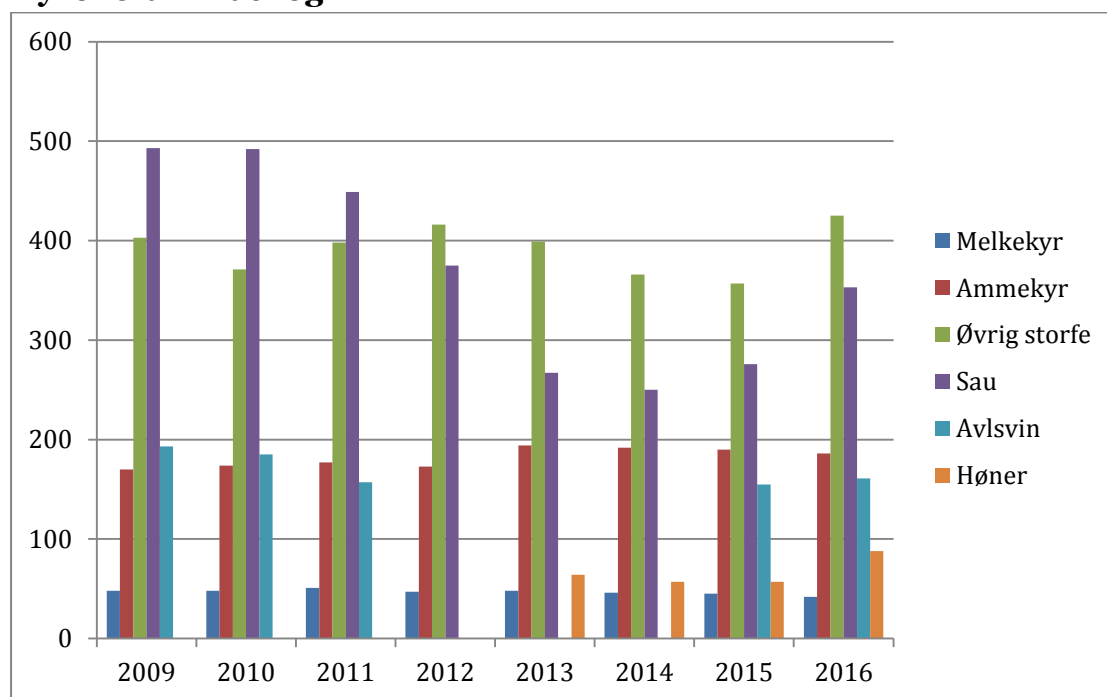
Foredling av jordbruksproduksjon og vekster.

(kommuneprofilen.no)

Antall virksomheter med husdyr som søker produksjonstilskudd var i 2016 38 stk. som søkte produksjonstilskudd, mens det i 2009 var 44 virksomheter med husdyr som søkte produksjonstilskudd. Dette gir en nedgang på nærmere 14 % på forholdsvis få år.

Dyrehold i Eidskog

Tall fra driftsgranskinga i 2015 viser en økning i jordbruksinntektene med 7 % i forhold til tall fra driftsgranskinga i 2014 (NIBIO BOK / S-105-16). Største delen av landbruksproduksjonen i Eidskog er primærproduksjon. Primærproduksjonen selges til foredlingsbedrifter andre steder der foredling foregår.

2.2 Skogbruk

Store deler av kommunens totalareal består av utmark og utgjør et bredt mangfold av ressurser til næringsutvikling. Utmarksressursene er knyttet til bl.a. utmarksbeite, utleie av hytter, turisme, opplevelser, fritidsaktiviteter, jakt og fiske. En effektiv utnyttelse av disse arealene har stor betydning for landbruksnæringen. Produktivt skogareal i Eidskog er på ca. 484 721 daa (2015 tall, omfatter eiendommer i Landbruksregisteret med minst 25 daa skogareal).

For de aller fleste skogeiere er avvirkning den viktigste kilden til inntekt fra skogen. Men også vedproduksjon, pyntegrønt og juletreproduksjon gir mange skogeiere inntekter.

Avvirkning

(Avvirkning for salg, alle treslag)

Landbruksveger

De siste 10-årene har skogsdrift og bruken av vegene i betydelig grad endret karakter fra å være vinteraktivitet til å bli helårsaktivitet. Driftene har samtidig blitt større, gjennomføringen av den enkelte drift raskere og

utkjøring av tømmer fra skogen med tømmerbil mer intensiv. Tømmerbilene har i samme tidsperiode gjennomgått en utvikling mot både økt vogntog lengde og større totalvekt.

Klimatisk gjennomgår vi nå et skifte med nedbør som både er mer intensiv og kommer i større mengder. Høyere middeltemperatur har i noen regioner resultert i at det gjennom vinteren er gjentatte teleløsningsperioder.

I sum stiller dette nye og strengere krav til skogsbilvegnettet.

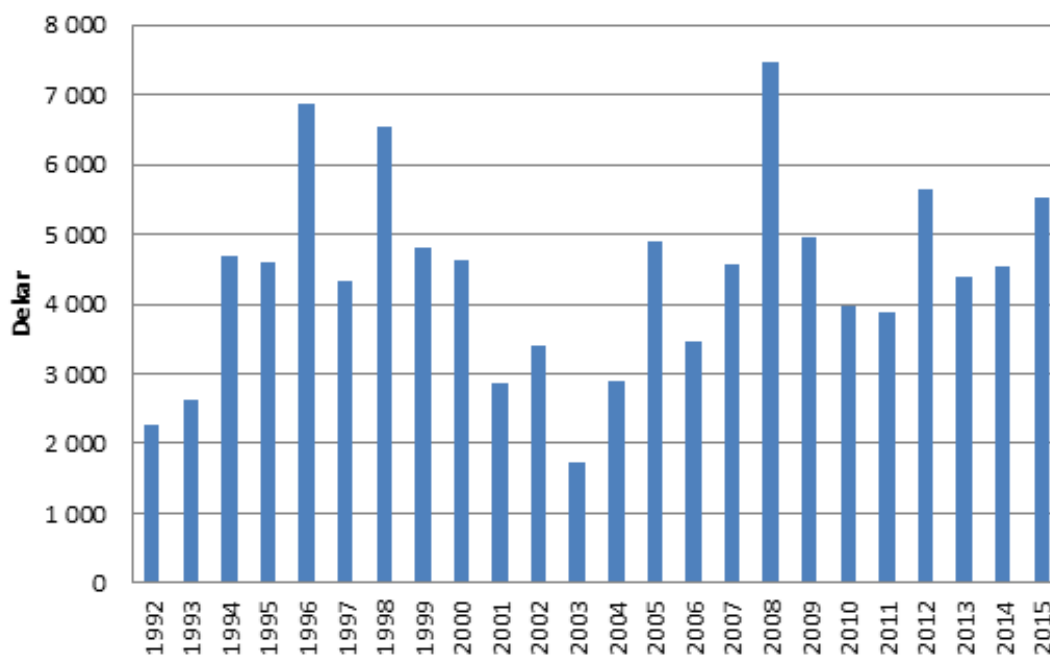
I Eidskog kommune er det registret 442,9 km med skogsbilvei. Med tanke på all tømmeret som tas ut i fra våre skoger, må skogsbilvegene ha en god standard.

Glomdalsregionen har et prosjekt gående, «Vegpådriver i Glåmdalen», hvor hovedmålsettingen er å bedre standarden på skogsbilvegnettet og øke kompetansen på vei i forvaltningen i vårt område.

Dette prosjektet har frem til nå vært svært positivt og har hevet aktivitet i blant skogeierne og næringen betraktelig.

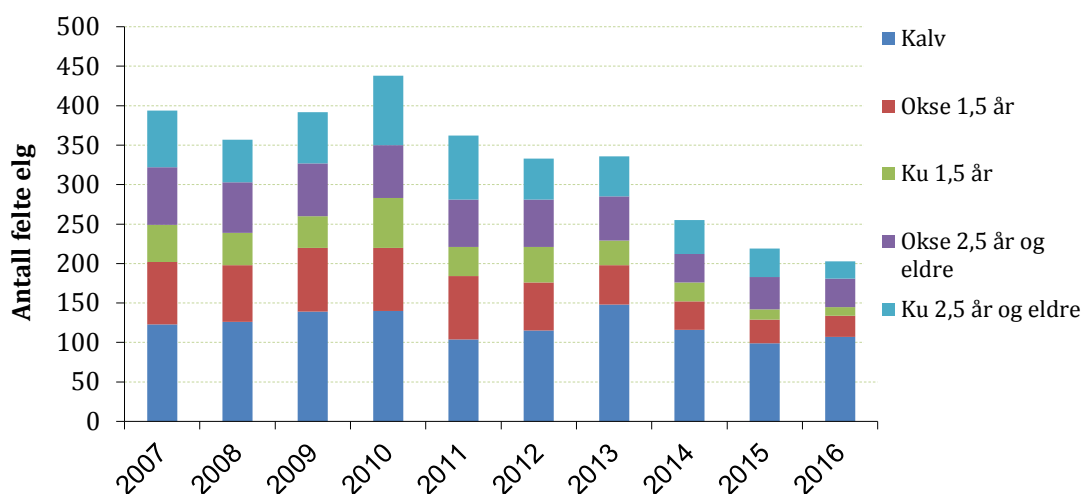
Fylkesmannen og kommunene jobber med og har et ønske om å holde dette prosjektet gående i lang tid fremover.

Ungskogpleie

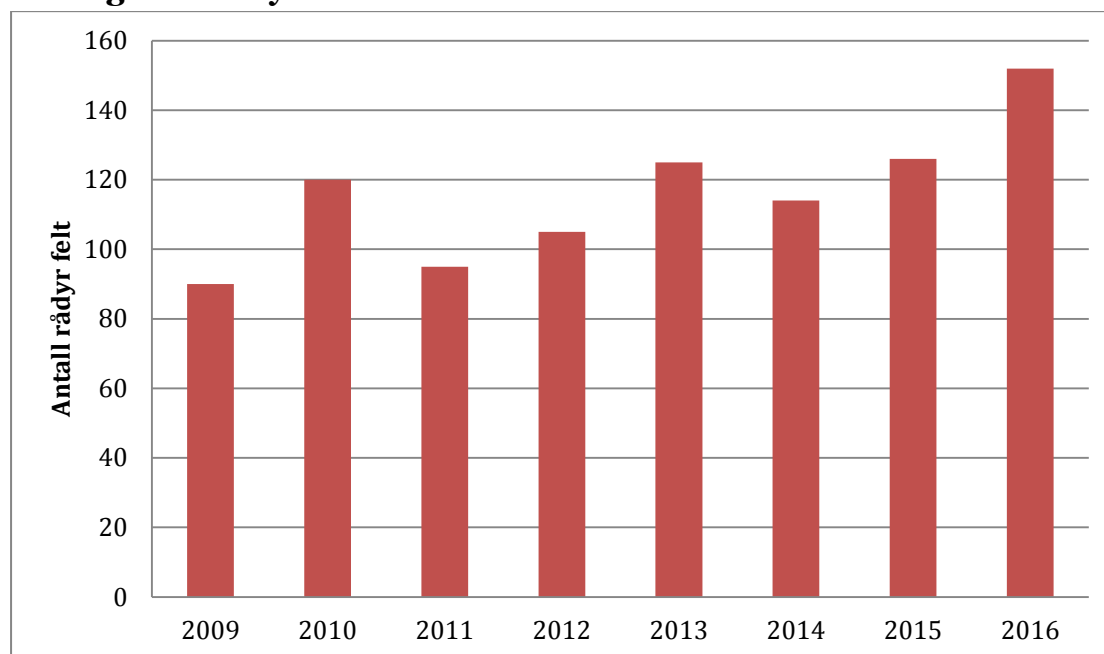
Jakt er en populær fritidsaktivitet i Eidskog. Det finnes ingen oversikt over hvor stor andel av jakta som leies ut, og hvor mye penger dette innebærer for grunneierne. I Eidskog jaktes det hovedsakelig på elg og rådyr, men også noe bever og småvilt. Økonomisk sett er det elg og rådyr som har størst verdi, og har en kilopris på rundt 80 – 90 kr.

Fellingstall Elg.

Antall felte elg går ned, og kan sees i sammenheng med den økende rovviltstammen. Det økonomiske tapet vurderes å være betydelig. Forskning viser at et ulverevir tar 100 - 140 elg årlig, uavhengig av revirstørrelse eller antall ulv i flokken. I tillegg har Eidskog rovvilt som bjørn, gaupe og rev.

Fellingstall Rådyr

Mens fellingstallene for elg går forholdsvis kraftig tilbake, øker fellingstallene for rådyr betydelig.

Skog- og bioenergiindustri i Eidskog er representert med Eidskog Stangeskovene og Grasmo AS pelletsfabrikken på Grasmo. Grasmo AS er et teknologiutviklingselskap som i hovedsak arbeider med utvikling av ny generasjon trepellets. Eidskog Stangeskovenes anlegg på Skotterud består av sagbruk og høvleri. Produksjon av skurlast for videreforedling og noe videresalg og høvlastproduksjon.

Produksjon og salg av ved er en næring som både kan havne inn under skognæring og tilleggsnæring. I Eidskog er det tre virksomheter som driver produksjon og salg av ved som er av et visst omfang.

2.3 Tilleggsnæringer

Tilleggsnæringsbegrepet defineres her vidt og det legges til grunn næringsvirksomhet med utgangspunkt i gårdsbruk i drift. Tilleggsnæring i landbruket blir definert som næringsvirksomhet utenom tradisjonelt jord- og skogbruk, med basis i ressursene på bruket. Fra driftsgranskinga i 2015 har 81 % av bruka som var med i driftsgranskinga inntekter fra salg av varer og tjenester innen tilleggstjenester (*NIBIO BOK / S-105-16*), dette er en nedgang på 1 % i forhold til granskinga i 2014.

Hovedkategorier tilleggsnæring

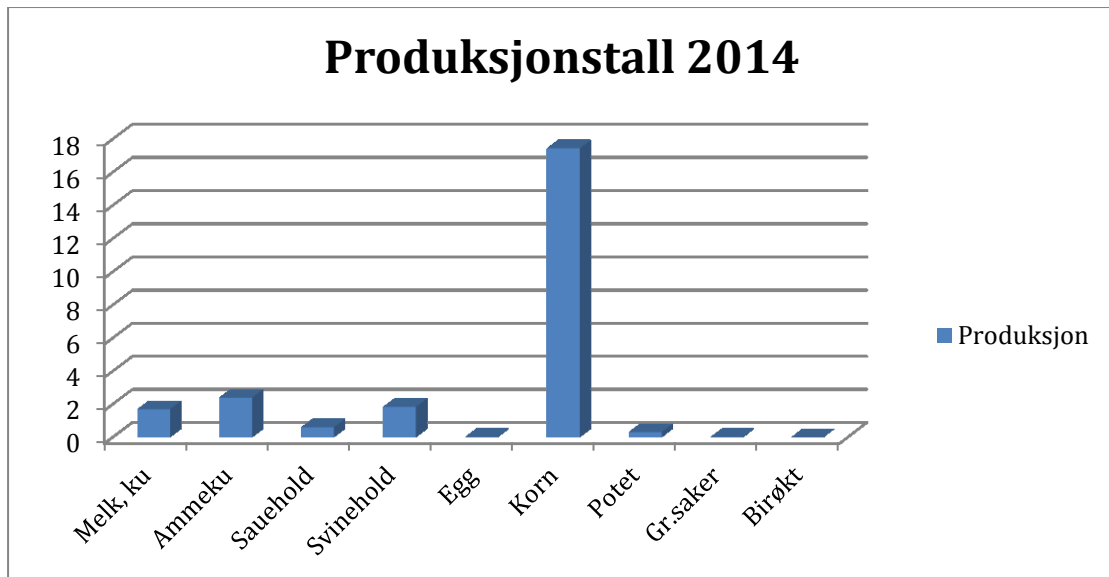
- Utleie av areal og bygninger
- Leiekjøring (Maskinkjøring)
- Vareproduksjon/foredling
- Utmarksnæring
- Landbruksbasert reiseliv
- Annen tjenesteyting
- Annen biologisk produksjon

Overskuddet fra tilleggsnæringer i driftsgranskinga viser et overskudd på 6 % av samlet inntekt på bruka som var med i granskinga.

Verdiskapningen fra landbruksbaserte tilleggsnæringer vari Eidskog på 5,9 mill. i 2014 og sysselsettingseffekten er beregnet til 7 årsverk (ØF-rapport 09/2016).

2.4 Verdiskapning

Samlet verdiskapning (jordbruk og skogbruk) 2014-tall tilsvarer ca. 100 mill. Av dette utgjør skogbruk ca. 69 mill. Mens landbruksbasert industri omsatte i 2014 for 30 mill. Totalt ca. 130 mill kroner (ØF-rapport 09/2016).

Kilde: ØF-rapport 09/2016

I tillegg bør verdiskapningen og sysselsettingseffekten i øvrige næringer tillegges betydning. I NILF-rapport 2012-2 er det gjennomført ringvirkningsberegninger av landbruket i Hedmark. Denne viser at en sysselsatt i landbruket gir 1,67 syssesatte i øvrige næringer.

3. Rammebetingelser og premisser

Fra Stortingsmelding 11, 2016 – 2017 – Endring og utvikling. En framtidrettet jordbruksproduksjon, kan en lese «Den jordbruksbaserte verdikjeden er en av Norges få komplette verdikjeder. Regjeringen arbeider for å styrke konkurransekraften og effektiviteten på alle ledd slik at verdikjeden blir mindre politisk styrt og mer markedsrettet. Verdikjeden for jordbruk har store muligheter til å utvikle seg videre og jordbruksnæringen må bidra til den grønne omstillingen det norske samfunnet er i gang med.».

«Matsikkerhet innebærer at befolkningen til enhver tid har fysisk og økonomisk tilgang til nok og trygg mat. Matsikkerheten sikres gjennom nasjonal produksjon, handel og ivaretagelse av produksjonsgrunnlaget. Regjeringen har som mål å øke matproduksjonen og styrke jordbrukets konkurransekraft. De landbrukspolitiske virkemidlene skal innrettes slik at de innenfor økonomiske, miljømessige og handelspolitiske rammer bidrar til økt produksjon der det er muligheter og marked for det.».

Et nasjonalt mål er at det skal være et aktivt og oppegående landbruk i hele landet. Hovedårsakene til dette er at vi skal produsere så mye av vår egen mat som mulig, sørge for at produktiv jord blir tatt vare på, bidra til bosetting i distriktene, opprettholde næringsmiddelindustrien, ivareta kulturlandskap og bygninger i kulturlandskapet.

Loverket bidrar blant annet til å:

- Hindre nedbygging av dyrka mark.
- Unngå uheldig deling/oppstyking av landbrukseiendommer.

- Sørge for landbrukseiendommene omsettes i forhold til boverdi og avkastningsverdi.
- Hindre industrilandbruk.
- Sikre bosetting på gårdene.
- Redusere forurensning, ivareta miljøet og kulturlandskapet.

3.1 Lover og forskrifter

Sentrale lover og forskrifter:

- Jordloven
- Konesjonsloven
- Skogbruksloven
- Odelsloven

3.2 Økonomiske virkemidler

De økonomiske virkemidlene for landbruket blir fremforhandlet gjennom jordbruksavtalen. Hovedprinsippene er at de er delt mellom en produktpris og et arealtilskudd. Andre tilskudd er regionalt miljøprogram (RMP), tiltak til spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL), avløsertilskudd, dreneringstilskudd og tilskudd til ulike skogtiltak (NMSK). Skogfond består av midler den enkelte skogeier er pliktig til å sette av ved all salg av tømmer og biobrensel. Formålet med ordningen er å sikre finansiering av en bærekraftig forvaltning av skogressursene.

Virkemidlene til Innovasjon Norge som bidrar til investeringene i landbruket er også en del av jordbruksavtalen. For øvrig finnes det tilskuddsordninger som går utenom lokale/regionale forvaltningsnivåer og er derfor ikke omtalt her.

3.3 Nasjonale føringer

Overordnet kan en sammenfatte rammebetingelsene bonden har ut i fra Regjeringserklæringen, Norsk landbrukspolitikk (mål og virkemidler), jordbruksavtalen, tollvern og etterspørselen fra forbrukerne.

Strategi som fylkesmannen i Hedmark og Innovasjon Norge innlandet legger til grunn er førende for virkemiddelbruken lokalt. De regionale strategiene er under revidering.

3.4 Regionale føringer

Fylkesmannen er regjeringens representant i fylket. Fylkesmannen skal medvirke til at den nasjonale landbrukspolitikken blir gjennomført ved hjelp av informasjon, forvaltning av virkemidler og lokalt tilpassede tiltak.

Næringsutvikling med basis i jordbruk, skogbruk og tilknyttede næringer, areal- og miljøpolitikk er sentrale samarbeidsområder. Trenden i den nasjonale landbrukspolitikken går mot en økt regionalisering av virkemidlene.

I Regionalt Bygdeutviklingsprogram (RBU) er følgende strategier satt for å nå målsettingen:

Utnytte de ulike regioners produksjonsfortrinn

- Prioritere investeringer som fremmer matproduksjon
- Prioritere bruken av utrednings- og tilretteleggingsmidler mot prosjekter som bygger opp under økt produksjon
- Bygge opp under optimisme og framtidstro på jordbruket i Hedmark
- Styrke kompetanse og kapasitet i kommunal landbruksforvaltning

3.5 Lokale føringer

Den overordna planen for Eidskog kommune er kommuneplanen. Den skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og skal omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Kommuneplanen er laget etter premisser i fylkesplanen.

3.6 Miljø

Flere lover og forskrifter regulerer jordbruksdrift ut i fra miljøhensyn, dette kan også være virkemidler under Landbruks- og matdepartementet eller andre myndigheter.

- Plan og bygningsloven
- Vannressursloven
- Forurensningsloven
- Naturmangfoldloven
- Matloven
- Naboloven
- Jordloven
- Skogbruksloven

Rapporten «Overvåkning av vassdrag i Hedmark 2015» som er utarbeidet av Fylkesmannen i Hedmark viser at det flere av vassdragene i Eidskog kommune står i fare for og ikke å oppnå ønsket miljøstatus i henhold til EUs vanddirektiv. Dette vanddirektivet er tatt inn i norsk lov gjennom vannforskriften, og målet er at alle vannforekomster skal oppnå god økologisk og kjemisk tilstand innen 2021. Kommunen er som forurensningsmyndighet forpliktet til å overvåke miljøtilstanden i vassdragene.

Det er gjennomført en vegetasjonskartlegging i 2017. Vegetasjonskartleggingen vil sammen med andre kartlegginger gi oversikt og nødvendig kompetanse.

4. Satsingsområder

Satsingsområdene er et resultat av nasjonale-, regionale- og lokale føringer. Regionalt er det satt målsettinger om en økning i matvareproduksjonen i Hedmark med minst 20 % innen 2030.

Lokalt er det gjennomført åpent møte med landbruket, der næringa gav sine råd i forhold til satsingsområder i kommende planperiode.

4.1 Småskalaproduksjon for lokalmarked

Interessen for og etterspørselen etter lokalt, kortreist mat øker. I 2014 økte omsetningen av lokalmat med 16,5 % i norske dagligvarebutikker. Lokalmatmarkedet vokser tre ganger så fort som salget av annen mat.

Lokalmatproduksjon vil kunne bidra til økt verdiskaping lokalt, og være med på å styrke økonomien på gårder som av naturlige årsaker ikke kan satse på volumproduksjon.

Ressurser:

Lokalmatproduksjon og regionalt initiativ. Forprosjekt Lokalmatnettverk har som mål å bygge et nettverk av lokalmatprodusenter i regionen. Målet i forprosjektet er å etablere et samvirkeforetak, der målet er et velfungerende felles salg-, markedsførings- og logistikkanal. På sikt er skal nettverket bli et kompetansenettverk.

4.2 Samhandling og fellestiltak

Historisk sett har samhandling og fellestiltak vært en viktig suksessfaktor innen norsk landbruk der samvirketanken har stått sterkt både innen jordbruket og skogbruket.

Eidskog er i landbrukssammenheng en mindre kommune og produsentene må tenke fellestiltak og samhandling dersom de skal lykkes i å skape nye arbeidsplasser. I dag er jordbruket i kommunen i alt for stor grad preget av å være en råvare leverandør til andre distrikter som foredler korn og andre produkter til salgbare varer i butikk. Det er en målsetning å endre dette i planperioden.

ESAS er et flott eksempel på lokal samarbeid og foredling.

En viktig suksessfaktor når man starter en lokal produksjon er å få omsatt sine vare til en best mulig pris. Mange produsenter opplever dette som en stor utfordring i en travel hverdag og her kan fellestiltak være løsningen.

Eksempel på fellestiltak som kan etableres kan være:

1. Fellesbeite(r) for storfe i kommunen.
2. Salg og distribusjonskanal for lokalproduserte vare.

3. Bondens marked arrangement i kommunen.
4. Produsentsamarbeid i basisproduksjonen.
5. Foredlingssamarbeid av lokalmat.
6. Felles markedsføring av lokale produkter.
7. Andre fellestiltak

4.3 Økt aktivitet i skogbruket (inkl. rekruttering)

Aktiviteter som kan bidra til å øke aktiviteten i skogbruket skal prioriteres, samtidig som det er viktig å videreføre aktiviteter som har blitt «tradisjon» og som fungerer i henhold til målsettingen.

Arrangementer/satsingsområder:

- Skogkvelder
- Skogdag
- Skogdag for skoleelever
- Kurs for skogeiere
- Landbruksveger

4.4 Bioenergi basert på lokale ressurser

Bioøkonomi defineres som: «*Bioøkonomi - bærekraftig produksjon og omdannelse av biomasse til mat, helse- og fiberprodukter til industrielle produkter og til energi. Fornybar biomasse inkluderer ethvert biologisk materiale som produkt i seg selv eller for anvendelse som råmateriale*»

Næringsstrategi for Kongsvingerregionen

- Kongsvingerregionen skal være en grønn drivkraft
- Bioøkonomi et av fire satsingsområder
- Råvareeksport ut av regionen
- Stor mengde restråstoff som ikke utnyttes

Det finnes store ressurser som ikke utnyttes industrielt i dag. Det ligger et ubrukt potensiale for økt verdiskaping knyttet til bioenergi.

Eidskog er en stor skogbrukskommune. Ca. 75 % av arealet er dekket av produktiv skog. Årlig hogges det ca. 140 000 m³ skogsvirke i kommunen. Skogbruk er en viktig næring i Eidskog, og skogen representerer den største bioenergiressursen i kommunen. Mye utnyttes allerede i dag, blant annet til fjernvarmeproduksjon.

- Gårdsanlegg, hvor de kan produsere strøm til seg selv og selge overskuddsproduksjonen
- Pelletsanlegg på Grasmo

5. Kommunal landbrukspolitikk

Kommunen er lokalt forvaltningsorgan er derved det nærmeste forvaltningsorganet for landbruks- og matsektoren, og har ansvaret for gjennomføring av landbrukspolitikken på lokalt nivå.

Myndighet til å treffe vedtak etter konsesjonsloven og jordlova er delegert til kommunene, jf. «Forskrift om overføring av myndighet til kommunen, fylkeslandbruksstyret, fylkesmannen, Statens Landbruksforvaltning og Bergvesenet etter konsesjonsloven, jordloven, odelsloven og skogbruksloven». F-1049, av 28.11.2003. Klagesaker avgjøres normalt av fylkesmannen.

5.1 Jordloven

Jordlovens formål er å verne produksjonsgrunnlaget og ta vare på areal og kulturlandskap som grunnlag for liv, helse og trivsel for mennesker, dyr og planter. Kommunens oppgave er å påse at loven følges, eventuelt gi dispensasjon etter søknad og følge opp brudd på loven. Jordloven gjelder også for konsesjonsfrie mindre jord- og/eller skogbrukseiendommer.

5.2 Konsesjonsloven

Konsesjon betyr tillatelse til erverv av fast eiendom. «Erverv» er et fellesord for alle måter man kan overta en eiendom på; kjøp, arv, gave osv. Fast eiendom er for eksempel hus, gård eller ubebygde tomt, eller andre arealer.

I utgangspunktet kan ikke eiendom erverves (overtas), uten at det først er gitt tillatelse fra kommunen. Fra denne hovedregelen er det en del unntak, for eksempel når eiendommen overtas av nær familie, eller når eiendommen i hovedsak skal tjene til boligformål, jfr. forskrift om konsesjonsfrihet. Hensikten med konsesjonsbestemmelsene er å regulere og kontrollere omsetningen av landbrukseiendom for å oppnå et effektivt vern av landbrukets produksjonsarealer og sikre:

- Eier- og bruksforhold som er mest gagnlige for samfunnet og for framtidige generasjoners behov.
- Landbruksnæringen.
- Behovet for utbyggingsgrunn.
- Hensynet til miljøet, allmenne naturverninteresser og friluftinteresser.
- Hensynet til bosettingen.

5.3 Behandling av saker etter jordlova

Ved vurdering etter jordlova skal det vektlegges de som skal ha sin framtidige virke innenfor næringen. Formålet med jordlovens delingsforbud er å sikre driftsenhetens ressursgrunnlag for nåværende og framtidige eiere. Når det gjelder bygninger tar delingsforbudet sikte på å hindre fradeling av bygninger som er nødvendig for drift av eiendommen eller som kan gi inntekter.

5.3.1 Deling av landbrukseiendom

Mål:

- Sikre og samle ressursene på bruket for nåværende og framtidige eiere.
- Bidra til driftsmessige gode løsninger.

Status:

Jordlovas § 12 slår fast at eiendom som er eller kan nyttes til jordbruk eller skogbruk ikke kan deles uten samtykke.

Med eiendom menes også rettigheter som ligger til eiendommen og parter i sameie. Forbudet gjelder også forpaktning, tomtefeste og lignende leie eller bruksrett til del av eiendom, når retten er stiftet for lengre enn 10 år eller ikke kan sies opp av eieren.

I utgangspunktet er det forbudt å dele landbrukseiendom. Samtykke til deling kan gis dersom et av følgende vilkår er oppfylt: A) Jordlovens § 12 tredje ledd åpner for delingstillatelse dersom deling vil ivareta hensynet til bosettingen i området. B) det foreligger samfunnsinteresser av stor vekt og C) det er forsvarlig ut fra hensynet til den avkastningen eiendommen kan gi.

I tillegg vektlegges følgende retningslinjer:

- Jord som i arealklassifiseringen er klassifisert som særlig verdifull, egnet for matkornproduksjon, skal ha et særskilt sterkt vern mot fradeling til andre formål.
- Fradeling som medfører fortetting i tilknytning til eksisterende tettsteder og bebygde områder, er normalt mindre konfliktfylt enn omdisponering i områder med lite eller ingen landbruksfremmed virksomhet.
- Deling av eiendom med formål å selge produksjonsarealene som tilleggsjord til naboeiendom og beholde tun som boligeiendom, oppfattes som positivt. Slike nye boligeiendommer skal ha en tomtestørrelse som er naturlig i forhold til tun, arrondering og atkomstveg.
- Fradeling til fellestiltak slik som fellesfjøs og andre samdriftstiltak skal normalt tillates.
- Kulturlandskapshensyn skal tillegges stor vekt.
- Ved fradeling av hus og fritidseiendommer bør det legges inn tilstrekkelig buffersone i forhold til dyrkamarka.
- Ved fradeling av hus og fritidseiendommer skal

Tiltak:

- Eidskog kommune stiller seg positiv til fradeling av tun, der jord og skog blir tilleggsareal for nærliggende gårdsbruk i drift. Ved fradeling av tun skal det vurderes hvorvidt eiendommen størrelse og karakter sannsynliggjør selvstendig drift.

- Tillatelse til deling kan bare gis der det fører til driftsmessige gode løsninger.

5.3.2 Driveplikten

Mål:

Landbruksområdene i kommunen skal drives biologisk - og økonomisk bærekraftig.

Status:

Driveplikten er hjemlet i jordlovas § 8 og gjelder for hele eiertiden.

Driveplikten kan oppfylles ved at dyrkamarka leies ut på 10-årig avtale.

Endringer i eiendomslovgivningen i landbruket av 21. juni 2017 og endringer i jordlovens virkeområde av 16. juni 2017 medfører: Ved bortleie skal eier sende kopi av leieavtalen til kommunen. Samtidig er landbruksmyndighetens kompetanse til å inngå avtale om bortleie av hele eller deler av dyrkajorda opphevet.

Det er et mål at all dyrkamarka skal drives.

Tiltak:

Dersom kommunen får kjennskap til at dyrket jord ligger vanhevdta eller unyttet gjelder følgende rutiner:

- Landbruksforvaltningen tilskriver eier (eventuelt leieren) med anmodning om å sette den dyrka jorda i stand til jordbruksproduksjon innen en bestemt dato.
- For dyrka jord som ikke gir grunnlag for lønnsom drift, kan kommunen etter søknad og en konkret vurdering pålegge eieren å tilplante arealet med skog, alternativt vurdere at arealet fortsatt skal holdes åpent av hensyn til kultur- og landskapsbildet.

5.3.3 Omdisponering

Mål:

- Omdisponering av dyrka og dyrkbar mark avklares gjennom kommuneplanen og reguleringsplaner eller gjennom annen behandling etter plan- og bygningsloven.
- Landbrukets produksjonsarealer utenfor tettstedsgrensen skal ikke omdisponeres.
- Ved en eventuell omdisponering av landbruksarealer skal også andre verdier som landskap, kulturminner, biologisk mangfold, friluftsverdi og om arealet ligger innenfor landbrukets kjerneområde vektlegges.

Status:

I henhold til jordlovens § 9 må dyrket jord ikke brukes til formål som ikke tar sikte på jordbruksproduksjon. Dyrkbar jord må heller ikke disponeres slik at den ikke blir egnet til jordbruksproduksjon i framtiden. Bestemmelsen omfatter både arealene og selve jordsmonnet. Ved søknad om fradeling av tomter på dyrket/dyrkbar jord må jordlovens § 9 og § 12 sees i sammenheng.

Tiltak:

- Ved fradeling av tun skal dyrkbart areal som følger tunet begrenses til et minimum.
- Når det søkes om midlertidig omdisponering av dyrket jord, må en forutsette at dette ikke er første steg for å legge om arealene permanent til annet formål.
- Omdisponering av dyrka jord til skogproduksjon - Her tas det i enda større grad enn for midlertidig omdisponering hensyn til kulturlandskapet og landskapsbildet i et langsiktig perspektiv.

5.4 Behandling etter konsesjonsloven

Ved avgjørelsen av søknad om konsesjon for erverv av eiendom som skal nyttes til landbruksformål skal det til fordel for søker legges særlig vekt på om erververs formål vil ivareta hensynet til bosettingen i området, om ervervet innebærer en driftsmessig god løsning og om erververen anses skikket til å drive eiendommen. Eiers tilknytning til landbrukseiendommen vil ofte være medvirkende for å sikre at landbruksarealet holdes i hevd, og at kulturlandskap og boligmasse vedlikeholdes.

Konsesjon skal i alminnelighet ikke gis dersom det ved ervervet oppstår sameie i eiendommen, eller antallet sameiere økes. Det kan gis konsesjon til selskaper med begrenset ansvar. Det skal legges vekt på hensynet til de som har yrket sitt i landbruket. Endringer i eiendomslovgivningen i landbruket av 21. juni 2017 medfører at: Erverv av «bebygd eiendom på under 100 dekar, der ikke mer enn 35 dekar er fulldyrket» trenger ikke konsesjon, jf. konsesjonsloven § 4 nr. 4.

Arealgrensene for fulldyrka og overflatedyrka jord i konsesjonsloven § 4 første ledd nr. 4 og § 5 annet ledd samt arealgrensen i odelsloven § 2 er som følge av lovvedtaket hevet fra 25 til 35 dekar. Disse endringene gjelder fra 1. september 2017. Ut over hevingen av arealgrensen er bestemmelsen som før. Dette medfører at færre eiendommer vil omfattes av konsesjonsplikt, boplikt og odel. Driveplikten forenkles også.

Kommunen vil bruke konsesjonsloven aktivt for å sikre eier- og bruksforhold som ivaretar bosetting, landbruksnæringen og natur- og kulturverdier.

5.4.1 Boplikt

Eidskog kommune ønsker at det skal være bosetting på alle landbrukseiendommer i kommunen, samt at eier også bor på eiendommen. Ved konsesjonsbehandling skal det utøves en restriktiv holdning til boplikt.

Dersom man overtar en landbrukseiendom konsesjonsfritt fra nær familie eller man har odelsrett til en eiendom kreves boplikt i 5 år. Boplikten følger direkte av konsesjonsloven § 5 andre ledd og er personlig. Det vil si at for å oppfylle boplikten må eieren selv være folkeregistret som bosatt på eiendommen. Eieren må flytte til eiendommen innen ett år. Dersom erverver ikke kan/vil oppfylle boplikten på landbrukseiendom, må det søkes om konsesjon. Det er i spesielle tilfeller mulig å gi utsettelse, fritak eller innvilge upersonlig boplikt etter søknad.

Forutsetningen for boplikt er at eiendommen som erverves har bebyggelse som er eller har vært brukt som helårsbolig, og eiendommen består av mer enn 35 dekar fulldyrka og overflatedyrka jord, eller mer enn 500 dekar produktiv skog.

At eieren tilflytter eiendommen og driver jorda selv er en god driftsmessig løsning. Det er også den beste forutsetningen for god ressursutnyttelse og opprettholdelse av kulturlandskapet, mye bedre enn utleie.

5.4.2 Prisregulering på landbrukseiendommer

I følge konsesjonslovens prisbestemmelse. jf. konsesjonsloven § 9 nr. 1 skal den avtalte prisen ved kjøp/salg av landbrukseiendommer tilgodese en samfunnsmessig forsvarlig prisutvikling. I følge Landbruksdepartementets Rundskriv M3/2002, Priser på landbrukseiendommer ved konsesjon, må samfunnsmessig forsvarlig pris forstås som en pris som bidrar til å realisere mål i landbrukspolitikken.

Stortinget behandlet 16. februar 2016 Prop. 124 L (2013-2014) med forslag om opphevelse av priskontroll. Stortinget vedtok at priskontroll ved konsesjonsvurderingen på landbrukseiendommer skal opprettholdes. Beløpgrensen heves til 3 500 000 kr.

Ved lov 21. juni 2017 nr. 99 om endringer i konsesjonsloven, jordloven og odelsloven mv (konsesjonsplikt, odlingsjord, priskontroll, deling og driveplikt mv.) ble det vedtatt endringer i landbrukslovgivningen. Dette medfører blant annet at priskontroll på rene skogseiendommer er opphevet fra 1. juli 2017, resten av lovendringene trådte i kraft 1. september 2017.

6 Handlingsplan

Basert på de fire hovedsatsingsområdene og eventuelle signaler fra landbruksmyndighetene sentralt og regionalt skal det utarbeides en årlig handlingsplan. Handlingsplanene skal understøtte landbruksplan 208 – 2023.

Handlingsplanen skal politisk vedtas ultimo oktober årlig.